

Патриарх Даниил: Вярата не е нещо, което може да се получи с казване, с настояване и ние не целим това

Патриарх Даниил застана специално пред камерата на БНТ по темата за предмета “Добродетели и религия”. Каква е гледната точка на българския патриарх и на Българската православна църква?

– Ваше Светейшество, темата за добродетелите и религиите се превърна в един от най-обсъжданите въпроси последните седмици. Така ли си представяхте дебата по тази тема, такъв разговор ли търсехте?

– Най-напред тази тема е повдигната от Светия синод още от началото на 90-те години, след промените, които настъпиха в страната. И този дебат е бил поставен, не през цялото това време, къде по-слабо, по-силно, но той винаги е присъствал като един приоритет в политиката и в работа на Светия синод. Предметът дали ще се казва “Добродетели и религия”... На времето, преди да бъде премахнат от учебната програма, се е наричал “Вероучение” или “Закон божий”, дали под някакво друго наименование ще бъде, уточняват се тези детайли. Но като архипастири или хора, които ни е поверено духовното здраве на поверения народ, то знаем, че всяка беда от човека започва от отдалечаването ни от Бога. Това е коренът на всяка беда за човек. Охладнее вярата, премахне се вярата, няма вяра – какво добро очакваме? Господът е казал каква полза човек да придобие целия свят, да повреди на душата си. Гоненето на материалното... толкова примери има в западни държави, които един много висок стандарт на живота постигнаха, но в последните десетилетия виждаме, че никой не е подминат от много остри противоречия, силни социални кризи, разделение. И виждаме, че материалният комфорт, напредъкът, технологиите, това не е гарант за лично и обществено благосъстояние. Материалното благосъстояние не е достатъчно за човек да му бъде добре, да живее в мир с хората. Защото няма ли мир, когато един човек, който злопаметства, мрази, той и в рая да го сложиш този човек, няма да му бъде добре. Значи нематериалните условия са предпоставка или условия за това, за истинското благосъстояние на човек. И като знаем това, затова Светият синод никога не е преставал да помолява и да настоява пред управляващите, ако искаме да разрешим и сегашни, и бъдещи социални

проблеми – престъпността, агресията, зависимостите. Приснопамятният неврокопски митрополит Борис, който е убит 1948 година, има една такава книжка – “Кризата в българското училище”. Тогава е посочил зависимостта от това, когато се преподава този предмет, изследвал е практиката на различни европейски държави, и показва с намаляването или премахването... Във Франция примерно още в края на 19-и век, мисля, че се премахва, има такава пряка зависимост с нарастването на престъпността, проституцията, зависимости, от това, че подрастващите са лишени от възможността да чуят, че има и друг начин на живот. Че и друг начин на живот е възможен. И как човек може да остава в доброто, как може да усвоява в доброто, защото в нас действа разрушителна сила, грехът действа във всеки човек. Какво означава това? Примерно винаги се връща някоя мисъл в нас, някой ни е огорчил, постъпил е зле спрямо нас и ние непрекъснато една мисъл, която идва със сила и увлича нашите мисли или да отмъстим, или защо той така ми направи. И ето виждаме грехът как действа със сила в нас. И ако ние не противодействаме на тази сила. По същия начин друга страст – завистта. От завист семейства са се разделяли. Братя не искат да се погледнат, защото получили в наследство едните малко повече, другите си мисля, че са неоправдани, стига се до убийства. И ако има възможността да са чули тези хора какво дава православната духовност, какво дава вярата в Бога – подкрепата, как да получим помощ от Бога в такива моменти, в целия си живот, но особено в такива трудни моменти. И много от тези неща, които ги виждаме като проблеми, не биха съществували. За това Светият синод постоянно е настоявал и умолявал да влезе в редовната програма този предмет. Знаем колко е важно. Има един такъв момент – чрез този предмет, ние много добре знаем, че не целим индоктринация, вцърковяване на децата, а запознаване, образование. Защото вярата е нещо лично. Давали сме този пример много често на свещеници, и в други епархии, децата им не на всички са в църквата. Дори свещенически семейства, които отрано са видели и службата на своя баща, и то достойни свещеници, порядъчни семейства, но детето други неща го занимават, особено в тази ранната възраст. Виждаме, че вярата не е нещо, което може да се получи с казване, с настояване, с насилие и ние не целим това нещо. Целта на този предмет е образова, да даде информация.

– Тогава защо според Вас продължава да има хора, които не искат този предмет, може би се страхуват от този предмет. Казахте някои от нещата, които може би ги притесняват. Разбирате ли тези страхове?

- Аз не вярвам, че има родители, които да не искат децата им да бъдат добри, грижовни, честни. Няма родител, който да не се поласкае и да не му стане добре, да чуе за детето си – син, дъщеря, че се е преборило с някоя трудност, преодоляло някакво изпитание или помогнало на човек в нужда, постигнало е с цената на много усилия някакъв успех..., няма такъв човек, който да не се зарадва да чуе това за детето си. И в този смисъл аз разбирам родителите, които имат известни притеснения, и ги разбирам, защото и аз съм бил така. Аз съм имал същото мислене. Аз съм раснал в това време, преди 89-та година, в училище сме учили, бил съм и пионер, бил съм и в комсомола. Отношението към църквата като към някаква ретроградна институция, някаква закостеняла институция, която е извън съвремението ни едва ли не, че там няма как да вярвате като науката еди-какви-си доказвала. Това мислене аз съм живял и съм мислил по този начин, и съм се отнасял към църквата по онова време, Бог да ми прости, но съм се отнасял по такъв начин. Но после, когато нещата се изследват, виждат се, човек размисля и вижда, че това просто е невярна представа за църквата. Така че аз ги разбирам, но първото нещо, което е, това, което се предвижда за предмета “Добродетели и религия”, е, че тези родители, които не желаят децата им да изучават нещо, свързано с вярата или с определено вероизповедание, могат да запишат децата си в трети профил “Етика”. Така че притеснения за никого не би трябвало да има.

– Ваше Светейшество, смятате ли, че ще има възможност да се осигурят достатъчно добре подготвени преподаватели за предмета “Добродетели и религия”?

– Според търсенето е и предлагането. Защото в този момент аз съм свидетел как има предимно жени, но и мъже, които биха искали да се посветят на преподаване на този предмет. Но сегашният му статут в учебната програма на свободно избираем, на факултативен час... първо, че на много места той въобще не се и представя, че го има като възможност родителите да запишат. На други места няма финансиране за него. И от преподавателите тук в града, в София, това се отнася за епархиите в цялата страна, дори при запълнен хорариум, заплащането за лекторски часове, те не могат да формират дори половината от това, което е учителската заплата в момента. Т.е. те не могат да се издържат от това. Но когато заеме своето достойно място, когато тези, които искат да се подготвят да преподават по този предмет, отидат, завършат бакалавър или магистратура, придобият квалификация, да знаят, чрез своя труд ще могат да се издържат също така. Защото днес завършват Богословския факултет с профил “Религия и педагогика”, но те не могат да работят после по специалността си, защото просто не е достатъчно издръжката, която ще получават. Като се създаде търсене на такива преподаватели, вярвам, че за няколко години нещата ще се нормализират. И това, което на кръглата маса се спомена, че има готовност вече от висшите учебни заведения, Софийския университет, Великотърновския университет, и вече са разработени такива програми – бакалавърска и магистърска програма за подготовка в Педагогическия

факултет на Софийския университет студентите да придобиват квалификация за преподаване на този предмет в училищата. Така че смятам, за кратко време ще се нормализира този въпрос и няма да бъде като проблем.

– Как взаимодейства църквата със светската държава? За какво биха могли заедно да бъдат в помощ на хората?

– Светската държава е признала църквата, като е записала в Конституцията на Великото народно събрание в началото на 20-те години, когато е дадено място на църквата, като е казано, че източното православие е традиционното вероизповедание в страната. Така че светската държава е признала значението и мястото на църквата. Законът за вероизповеданията... тя по закон е призната като вероизповедание православната църква, Българска Патриаршия е призната по закон от 2019 година, когато държавата започна да подпомага издръжката на свещениците и на религиозните работници от другите вероизповедания. Подпомагането за ремонт и строеж на нови храмове от държавата, това е голяма помощ. Виждаме, че се взаимодейства. Има различни програми, които са социални услуги, в епархиите има такива места, където се предлагат социални услуги. Така че виждаме, че това взаимодействие го има. Може би най-осезаемо е това, когато всяка държава би се радвала да има добросъвестни служители. Да има служители, които се грижат повече за обществения интерес, тогава на второ място идва личният интерес. Тази духовна работа и това възпитание то се осъществява от църквата. Когато държавата подпомогне църквата, църквата пък ще подпомогне държавата да може поколение след поколение да раснат такива хора, които имат действително истинска грижа, честни са, искат да се трудят

и в родината, и за семейството си, така че си взаимодействат. Тук място имат също така медиите, вие журналистите, когато създавате благоприятна среда, която се свежда до знанието и на обществеността, народа. Дейностите, които се осъществяват от църквата... примерно на кръглата маса бяха зададени въпроси, редовни въпроси, как църквата не се занимава със социална дейност, как това, как онова. Ето в Хаджидимово манастира, където празнуваме Гергьовден, от 1994 година, повече от 30 години, всяка година се организират детски лагери, които са изцяло на издръжката на митрополията. Това ако не е социална дейност. В същото време има социална кухня, в която ежедневно за около стотина бедни, социалнослаби хора, се готви храна. Това ако не е социална дейност. Има безвъзмездни различни школи, които са за деца – дърворезба, иконопис, вероучение. Такава практика има на други места в епархията. При нас също, в Кремиковския манастир всяка година на издръжка на манастира има лагер. Около 500 деца минават през този манастир. На други места има социални кухни и когато това се свежда до знанието на хората, вижда се все пак, че има грижа, има такава дейност, тогава такова настроение, каквото станахме свидетели по време на тази конференция... едва ли не с какво е известна църквата, винаги някакви злободневни неща, които са изтъкват, което просто не е на дневен ред. Във всяка една институция могат да се посочат отрицателни примери, но има и положителни примери. И църквата е показвала, че има такива положителни примери. И ролята за взаимодействието между държавата и църквата имате вие медиите.

– Правилно отбелязвате, че като журналисти сме отчасти отговорни за обществените настроения и много често се питаме, Ваше Светейшество, за кое в България можем да бъдем всички заедно. Имате ли отговор на този въпрос?

– Можем да бъдем заедно в нещо, което е истинно, което е вярно. То човек в лошото... Някои хора се събират така в лошото, заедно са за някоя лоша постъпка, но след това се разбива това единство. И това, което може да събере хората и не само механично те да бъдат заедно, да има единомислие и да има радост, когато са заедно, единствено и само любовта може да приведе в единство. Любовта – това е, което може да ни обедини. Но, любовта, тя има своите степени. Тя започва с вярата и апостол Павел казва сега остават тези трите – вяра, надежда, любов. По-голямо, казва, от тях е любовта, защото без вярата не можем да стигнем тази любов. Без вярата винаги ще търсим своя интерес, винаги ще предпочитаме себе си пред другите, винаги ще търсим своето и няма да можем да проявим тази

Христова любов. Защото много хора разбират любовта в друго – удовлетворяване на определени свои желания, на мен да ми бъде добре, а какво става с хората, това не ни интересува, но любовта е жертва и да се стигне до тази любов се извървява определен път чрез вяра, чрез себеотрицание, чрез постоянство в доброто и тогава ще видим, че ще се обединим. Но тази промяна трябва да се настъпи най-напред у нас, лично от човека, да почнем да гледаме на другия като на брат, а не като на чужд човек. И тогава вече тази връзка, тази любов ще започне да ни обединява.

– Ваше Светейшество, каква е вашата молитва за България?

– Бог да ни осияе със своето лице. Да обърне нашите сърца към Него. Да го познаем. Да не сме като овци без пастир, заблудени овци, който всеки тръгнал, търси нещо свое, всеки търси щастието си. Но го намира... като намери нещо, докато разбере, че е намерил нещо, някакъв заместител, неистински, фалшив заместител на това, което всъщност търси... И затова Бог да насочи нашите сърца, да ни се открие, да ни покаже, да видим, че Той е Този, от който се нуждаем. И така да ни подпомогне да бъдем с Него и да се спасим, защото ние сме временно тук на Земята и смисълът на нашия живот това е да се приберем при Бога. Бог да пази България!

bntnews.bg